

KARJÄÄRIÕPETUS

Sisukord

1	ÜLDALUSED	2
1.1	Üldisloomustus	2
1.2	Õppe- ja kasvatusesmärgid	3
1.3	Kujundatavad pädevused	3
1.4	Õppeaine kirjeldus	4
1.5	Õppeaine nädalatundide jaotumine klassiti	4
1.6	Lõiming	5
1.6.1	Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega	5
1.6.2	Lõiming läbivate teemadega	6
1.7	Hindamine	8
1.8	Füüsiline õpikeskkond	8
1.9	Õppetegevust kavandades ja korraldades:	8
1.10	Õppetegevused läbivale teemale „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“	9
2	III kooliaste	10
2.1	Õpitulemused ja õppesisu III kooliastme lõpuks	10
2.1.1	Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel	10
2.1.2	Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel	10
2.1.3	Planeerimine ja otsustamine	11

1 ÜLDALUSED

1.1 Üldiseloostus

Karjääriõpetus on õppeaine, mis kujundab õpilases teadlike karjääriotsuste tegemiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud.

Läbiv teema „*Elukestev õpe ja karjääri planeerimine*”, on lõimitud karjääriõpetamise ja -infovahendamise teenustega.

Karjääriõpetus koosneb kooli õppekavas mitmest osast:

- karjääriõpetus valikainena 8. klassis;
- kõigis kooliastmetes läbiva kohustusliku teemana „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”, mis on lõimitud karjääriõpetamise ja -infovahendamise teenustega.

Põhikooli lõpetaja seisab silmitsi oma elu esimese karjäärivalikuga, tal on õigus ja kohustus leida parim edasiõppimisvõimalus või rakendus tööelus. Karjääriõpetuse kaudu saab kool tõhusalt toetada õpilasi elutee juhtimiseks vajalike hoiakute, teadmiste ja oskuste kujundamisel.

Karjääriõpetus on korraldatud teoreetiline ja praktiline õpe, mille raames õpilane omandab karjääri planeerimiseks vajalikud oskused ja teadmised ning elukestvaks õppeks valmisolekut soodustava hoiaku.

Karjääriõpetuse keskmes on karjääri mõiste. Tänapäevase maailmakäsitluse kohaselt on igal inimesel karjäär. See on haridus- ja tööalane edenemine kõigi elurollide omavahelises kooskõlas. Kiiresti arenevas maailmas peab iga inimene olema suuteline tööturu muutustele paindlikult reageerima, nendeks valmis olema. Valmis olla võimaldab adekvaatne enesehinnang, maailmas toimuvate protsesside mõistmine ja elukestvas õppes osalemine. Tänapäeval on oluline, et õpilane saaks kujundada karjääri planeerimiseks vajalikud baastadmised ja oskused üldhariduslike õpingute osana.

Milles seisneb konkreetset karjääriõpetuse ülesanne? Vastus peitub rõhuasetuses. Õpilane kujundab adekvaatset minapilti kogu õppeprotsessi vältel. Karjääriõpetuse toel kujundab ta aga arusaama, kuidas eneseanalüüsi kasutada karjääriotsuste langetamisel. Kui õpilane teadvustab oma huvid, kalduvused, väärtushinnangud jne, räägib see tema üldisest küpsusest. Karjääriõpetuse ülesanne on suunata õpilast kasutama neid enesekohaseid oskusi ja teadmisi just oma tulevase karjääri kavandamisel. Õige haridustee valimise huvides on õpilase jaoks väga oluline tutvuda kogu õppeprotsessi jooksul eri õppeainete raames mitmete ametitega, saada teadmisi tööst laiemalt ja selle kohta, kuidas ainevaldkondade tundmine ning konkreetsete ainealaste teadmiste tase on seotud võimaliku tulevase tööga.

Klassiõpetajate ja aineõpetajate panuse mõju õpilaste karjäärivalikule ei tohi alahinnata. Ometi on see vaid üks aluseid, mille najal hakkab õpilane karjääriõpetuse raames tutvuma teadlike karjääriotsuste langetamisel arvestatavate teguritega.

Nagu kogu õppeprotsess, laieneb ka karjääriõpetuse avatud õppekeskkonda: oma mõju on meedial, koolivälisel tegevusel ja suhetel, väga olulist rolli mängivad perekond ning sõbrad. Suhtlemist,

käitumist, otsuste langetamist, enda proovilepanekut elusituatsioonides, pingutust ja eduelamusi – kõike seda ei saa lahutada karjääriõppest tema kõige laiemas tähenduses.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemise kaudu kõigis ainetundides ja muudes õpitegevustes teadvustab õpilane endale karjääriotsustega seotud põhiküsimused ning teemad. Karjääriõpetuse valikaine raames saavutatud õpitulemused ja vajaduse korral täiendav karjäärinõustamine ning karjääriinfoteenus võimaldab noorel kujundada piisava teadlikkuse iseendast ja oma karjäärivõimalustest. See on eeldus, mis lubab langetada iseseisvaid karjääriotsuseid ja neid ka ellu viia.

Karjääriõpetus on väga õppijakeskne ja individuaalset lähenemist võimaldav õppeaine. Seepärast on siinjuures oluline õppijat märgata ja toetada ning luua talle õppimis- ja arengutingimused. Üks läbiv eeldus edukale karjääriõpetuse ainele on riskimist ja eneseavamist toetav õppekeskkond, milles õppijat julgustatakse leidma oma teed ja uskuma, et selle tee leidmine on võimalik.

1.2 Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

1.3 Kujundatavad pädevused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) *kultuuri- ja väärtuspädevus* - teadvustab oma väärtushinnanguid ja oskab neid põhjendada, väärtustab ennast tulevase töötajana, oskab seostada üldkehtivaid moraalinorme töötajatele esitatavate nõuetega, oskab karjäärivalikute langetamisel arvestada oma väärtushinnangutega;
- 2) *sotsiaalne ja kodanikupädevus* - omab adekvaatset enesehinnangut, mõistab ja aktsepteerib inimeste erinevusi, väärtustab koostööoskusi, oskab seada ja saavutada eesmärke;
- 3) *enesemääratluspädevus ja ettevõtlikkuspädevus* - mõistab, miks ja millal on oluline osata ennast analüüsida, teadvustab eneseanalüüsi kasutades ettevõtlikkust toetavaid isikuomadusi, mõistab tulevase töötajana enesetundmise tähtsust, mõistab ettevõtlikkuse tähtsust tänapäeva maailmas, sh tööturul, on huvitatud eneseanalüüsist ja soovib oma teadmisi ja oskusi arendada, arendab endas ettevõtlikkust;
- 4) *õpipädevus* - oskab ja tahab juhtida oma õpiprotsessi, tuginedes eneseanalüüsile, mõistab tööturu võimalusi ning on huvitatud järjepidevast ja asjakohasest enesetäiendamisest,

mõistab miks ja kuidas mõjutab õpimotivatsiooni tema elu, haridusteed ning töövõimalusi;

- 5) *suhtluspädevus* - oskab ennast esitleda ja adekvaatselt iseloomustada, oskab koostada õpingutele ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente, oskab loogiliselt põhjendades selgitada oma karjääriplaane;
- 6) *matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus* - mõistab, miks ja kuidas haridustee jätkamise võimalused olenevad tema matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaoskustest ning –teadmistest
- 7) *digipädevus* – suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukonnades suheldes; leiab ja säilitada digivahendite abil karjäärivalikutega seotud infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust; kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhtleb ja teeb koostööd erinevates digikeskkondades; on teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus

1.4 Õppeaine kirjeldus

Karjääriõpetuses käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut tööjõuturul oma koha leidmiseks, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks.

Aine koosneb kolmest osast:

- 1) *Enesetundmine ja selle tähtsus karjääri planeerimisel*, mis aitab kujundada sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast paremini tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused.
- 2) *Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääri planeerimisel* soodustab sobivate valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas ja väärtustada elukestvat õpet.
- 3) *Planeerimine ja otsustamine*. Õpilasel arenevad planeerimisoskus ja teadlikkus otsuste vastuvõtmisel. Kujuneb oskus kasutada karjääriinfo materjale. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.

Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilased õpivad hindama elukestva õppe tähtsust: saavad teavet erinevatest edasiõppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama.

1.5 Õppeaine nädalatundide jaotumine klassiti

Karjääriõpetuse valdkonna õppeaine on karjääriõpetus. Karjääriõpetust õpitakse 8. klassis.

Õppeaine	Nädalatunde klassiti	
	8. kl	Kokku
Karjääriõpetus	1	1

1.6 Lõiming

1.6.1 Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Erinevate õppeainete õppimisel omandab õpilane ühe ja sama teema kohta mitmesuguseid teadmisi ja kujundab erinevaid eluks vajaminevaid oskusi.

Lõimingusse kuuluvad:

- mõisted: enamik karjääriõpetuses olulisi mõisteid - nt oskus, võimed, õpioskus, elukutse, amet, töö, erinevate ametite nimetused jne - omandab õpilane juba varem teistes õppeainetes läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ kaudu.
- õppesisu ühisosad ja teemad: sarnaste teemade käsitlemine mitmes õppeaines aitab õpilasel mõista ainete omavahelisi seoseid, luua õpitust tervikpilti, seostada õpitut igapäevaeluga ja väärtustada õppimist kui elukestvat protsessi. Näiteks tööturu teemadega saab tutvuda ühiskonnaõpetuses, elukutsetega kirjanduse, matemaatika, bioloogia, keemia jm tunnis, majandustegevuse valdkondadega geograafia tunnis.
- idee: õpilasel on oluline mõelda, kes ta on tulevikus, kelleks ta saab, kuidas ta oma elu kujundab.

Lõiming eesti keele ja kirjandusega

Õpilane kasutab kõnes ja kirjas korrektset emakeelt, oskab avaldada oma mõtteid, kuulab, aktsepteerib erinevaid seisukohti ja arvamusi, proovib praktiliselt läbi tööintervjuu, täidab töölehti, oskab koostada CV-d, tööle kandideerimise avaldust, koostab töökuulutust, motivatsioonikirja.

Antakse ülevaade keelevõimeid nõudvatest ametitest.

Lõiming võõrkeeltega

Õpilane saab elukutsete ja ametite, õpitava keele maa ja kultuuri kohta informatsiooni ka võõrkeeletundides. Võõrkeelteoskus võimaldab muu hulgas õppijale ligipääsu lisateabeallikatele (teatmeteosed, võõrkeelne kirjandus, internet jt), toetades sel moel materjali otsimist karjääri planeerimise jaoks. Karjääriõpetuses võib läbi mängida võõrkeeles peetava tööintervjuu.

Lõiming sotsiaalainetega

Kõige enam toetavad karjääriõpetust sotsiaalsed, eelkõige inimeseõpetus ja ühiskonnaõpetus. Inimeseõpetuses analüüsivad õpilased oma iseloomujooni, huve, võimeid, väärtusi, vajadusi, oskusi ja lemmiktegevusi. Karjääriõpetuses on võimalik neid eneseanalüüsi tulemusi seostada nii haridustee jätkamise võimalustega kui ka eri kutsealadel töötamiseks vajalike omadustega.

Inimeseõpetuses toetatakse õpilase positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnangu kujunemist. Karjääriõpetuses saab kujundada õpilase enesekindlust ka hariduslike ja kutsealaste otsuste langetamisel. Inimeseõpetuses suunatakse õpilasi analüüsima rolle, mida inimesed elus täidavad. Karjääriõpetuses saab neid rolle seostada tööeluga ja seal esile kerkida võivate probleemidega.

Ühiskonnaõpetuses analüüsitakse inimese isiksuseomaduste, oskuste ja teadmiste sobivust erinevate ametitega. Karjääriõpetuses on võimalik igal õpilasel vaadelda oma karakteristikuid ja vaagida enda sobivust erinevatesse ametitesse. Ühiskonnaõpetuses analüüsitakse erinevate

elukutsete olulisust ühiskonna toimimise seisukohalt. Karjääriõpetuses on võimalik õpilasel vaadelda oma valikuvõimaluste kooskõla ühiskondlike vajadustega.

Õpilased omandavad ühiskonnaõpetuses põhialused tööturul orienteerumiseks (turumajandus, maksusüsteem, võimalused tööturul, tööturuga seotud probleemid, eelarve koostamine, palga arvestamine, vabatahtliku töö roll jne). Karjääriõpetuse toel luuakse õpilasele võimalus rakendada omandatud teadmisi isiklike harituslike ja kutsealaste otsuste langetamisel.

Ühiskonna- ja inimeseõpetuses antakse ülevaade Eesti haridussüsteemist, karjääriõpetuses võimaldab see info õpilastel kaaluda hariduslikke alternatiive oma karjääriplaani koostamisel.

Karjääriõpetust saab lõimida ajalooa. Rääkida muutuvast maailmast ja ametitest, mida tänapäeval enam ei peeta (sibi, kassapidaja, pioneerijuht, kolhoosi esimees jne). Samuti on ajaloo mõistmiseks oluline panna ennast kellegi teise rolli ehk siis arendada empaatiavõimet. Võib kasutada rollimänge ja leida vastused küsimustele: „Kas sa käituks nii, nagu toimis see ajalooline isik, või mitte?“ ja „Kas ta võtaks vastu samu otsuseid või teeks midagi teisiti?“

Lõiming matemaatikaga

Töömaailm vajab iseseisvalt mõtlemaid ja oma tegude eest vastutavalt inimesi. Selliseks inimeseks aitab kujundada õppekava läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine“, mis on seotud matemaatika õppimise vajaduse tajumise ning iseseisva õppimise oskuse arendamisega. Sama läbiv teema seondub näiteks ka matemaatikatundides hindamise kaudu antava hinnanguga õpilase võimele abstraktselt ja loogiliselt mõelda. Oma tunnetusvõimete reaalne hindamine on aga üks olulisemaid edasise karjääri planeerimise lähtetingimusi. Õpilast suunatakse arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi. Antakse ülevaade elukutsetest, mis nõuavad loogilist mõtlemist ja taiplikkust.

Lõiming loodusainetega

Loodusainetes omandatud teadmised, oskused ja hoiakud lõimituna teistes õppeainetes omandatuga on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvale õppimisele. Loodusaineid õpetades kasvatatakse õpilaste teadlikkust karjääri võimalustest ning vahendatakse neile teavet edasiõppimisvõimaluste kohta loodusteaduslikel erialadel. Antakse ülevaade loodusteadustega seotud elukutsetest ning vastava valdkonnaga tegelevatest teadusasutusest ja ettevõtetest.. Tähtsal kohal on keskkonnaga seotud probleemide teadvustamine ja nende lahendamise seotud ametid.

Lõiming kunstivaldkonnaga

Arendatakse fantaasiat, loovust. Antakse ülevaade loovusega seotud elukutsetest.

1.6.2 Lõiming läbivate teemadega

Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivat teemat on: „**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**“ – sellega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

„**Keskkond ja jätkusuutlik areng**“ – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele. Läbiva teema „Keskkond ja

jätksuutlik areng“ probleemistik jõuab karjääriõpetusse eelkõige kohalike ettevõtete ehk kohaliku tööturu tutvustamise kaudu. Kuidas on kohalikud ettevõtted seotud keskkonna saastamise või säilitamisega. Kujundatakse kriitilist mõtlemist ning probleemide lahendamise oskust, hinnatakse kriitiliselt keskkonna ja inimarengu perspektiive.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele. Läbivat teemat „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitletakse eelkõige karjääriõpetust ja teisi õppeaineid lõimivate ühistegevuste (jõululaat) kaudu, millega arendatakse õpilastes planeerimisoskust, koostöövalmidust ning sallivust teiste isikute ja nende kaupade suhtes. Läbiva teemaga seondub kulude ja tulude arvutamine.

Kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis. Teema „Kultuuriline identiteet“ seostamine karjääriõpetusega on olulisel kohal ametite tutvustamine ning ühiskonna mitmekultuurilisus (eri rahvused, erinevad usundid, erinev sotsiaalne positsioon ühiskonnas jne).

„Teabekeskond“ – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning leida vajalikku karjääriinfot.

Eriline tähendus karjääriõpetuse jaoks on läbival teemal **„Tehnoloogia ja innovatsioon“**. Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemisel suunatakse õpilast teadvustama, milline on tehnoloogia uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisidele ning elukvaliteedile, õppijal on vajadus tunda tööturu olukorda. Karjääriõpetuses suunatakse infot otsima läbi digivahendite, et lahendada elulisi probleeme ning tõhustada oma õppimist ja tööd.

„Tervis ja ohutus“ – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele. Läbiv teema „Tervis ja ohutus“ realiseerub karjääriõpetuses tööohutuselast infot edastades ning õpilaste hinnangus oma tervisele ja sellega seotud ametite omandamise võimalusele. Olulisel kohal on õpikeskkonnas valitsev positiivne õhkkond, mis soodustab vaimset ja sotsiaalset tervist. Ka emotsionaalse tervise tagamisel on karjääriõpetuses kaalukas roll. Adekvaatne tagasiside kaaslastelt ja aineõpetajalt kutsuvad esile meeldivaid emotsioone. Lähtutakse põhimõttest, et karjääriõpetuse õppimine ja õpetamine peaks pakkuma õpilastele võimalikult palju positiivseid emotsioone.

Läbiv teema **„Väärtused ja kõlblus“** külgneb eelkõige selle kõlblise komponendiga - korralikkuse, hoolsuse, süstemaatilisuse, järjekindluse, püsivuse ja aususe kasvatamisega. Õpetaja eeskujul on oluline roll tolerantse suhtumise kujunemisel erinevate võimetega kaaslastesse.

1.7 Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest ning Järvakandi Kooli hindamisjuhendist.

Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist.

Kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpimapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutse või erialadega seotud materjalid. Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühmatööna. Õpimapi kaitsmist hinnatakse kursuse kokkuvõtva hindena.

Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse.

Hinnatakse:

- praktilisi töid: CV koostamine; essee; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõtte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms;
- praktilise tegevuse mõtestamise oskust;
- oskust asjakohast infot otsida ja analüüsida;
- loomingulisust ja ratsionaalsust;
- teadlikkust peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist, mida õpilane tõendab arutelude, rühmatööde, õpimapi esitlemise jt tegevuste käigus.

1.8 Füüsiline õpikeskkond

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja vahendite kasutamine:

- 1) erinevad töölehed, küsimustikud, tööraamat;
- 2) karjääriplaneerimisalase kirjanduse kättesaadavus kooli raamatukogus;
- 3) arvutiklassi kasutamine ja arvutid veebist karjääriplaneerimisalase info otsimiseks (www.rajaleidja.ee; www.karjaarinou.ee);
- 4) karjäärispetsialisti personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele vähemalt 2 tunni ulatuses grupinõustamist ja 2 tunni ulatuses karjääriinfo loenguid/töötubasid. Lisaks on kõigil õpilastel võimalus pöörduda Rajaleidja spetsialistide poole individuaalse karjäärinõustamise saamiseks ja abi saamiseks asjakohase karjääriinfo leidmisel, selle analüüsil ja kasutamisel.
- 5) käiakse ettevõtetes ja järgmise taseme õppeasutustes, korraldatakse ainetunde arvutiklassis, muuseumis, looduskeskkonnas, näitustel jm.

1.9 Õppetegevust kavandades ja korraldades:

1) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;

- 2) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 3) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 4) laiendatakse õpikeskkonda: ettevõtted, järgmise taseme õppeasutused, arvutiklass, looduskeskkond, muuseumid, näitused jne;
- 5) võimaldatakse saada ülevaade erinevatest töövaldkondadest, sh vahetult töökeskkondadega tutvuda;
- 6) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh eelistatuna aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, probleemülesannete lahendamine, uurimistöo, õpimapi ja Power Pointide koostamine;
- 7) õpilased võivad projektide ja uurimistöo teemad valida ise lähtuvalt oma huvist (ameti-kutse- või eriala eelistusest lähtuvalt) või lapsevanemate, kohalike ettevõtjate, karjäärispetsialistide jt soovitudest;

1.10 Õpetegevused läbivale teemale „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

I kooliaste

I kooliastmes aidatakse õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisse ning toetada esmaste õpioskuste omandamist. Õpilased tutvuvad erinevate elukutsete ja ametitega ning mõistavad nende tähtsust.

I kooliastme lõpetaja:

- mõistab töö tähtsust;
- suudab järgida koostegutsemise reegleid;
- oskab öelda, kelleks tahab tulevikus saada ja miks;
- teab kodukohas esinevaid ameteid ja mõistab nende vajalikkust;
- teab, mis tööd tema vanemad teevad;
- oskab oma aega planeerida ja reastada tegevused tähtsuse järjekorras;
- oskab kasutada raha lihtsamates tehingutes;
- tahab õppida ja on kohusetundlik.

II kooliaste

II kooliastmes keskendutakse õpilase õpioskuse, suhtlemisoskuse ja enesekontrollioskuse kujundamisele, oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele. Õpilasele tutvustatakse erinevaid elukutseid ja nende seost inimese individuaalsete eelduste ja huvidega.

II kooliastme lõpetaja:

- leiab tegevusi, mis võimaldavad rakendada ja arendada oma võimeid ja oskusi;
- teab erinevate valdkondade elukutseid ja omab ettekujutust nende tööst;
- mõistab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale;
- kasutab enda jaoks sobivaid õpioskusi; otsib vajadusel infot erinevatest teabeallikatest;
- mõistab suhtlemis- ja koostööoskuse vajalikkust;
- organiseerib iseseisvalt oma päeva;
- oskab jõukohaseid probleeme lahendada.

III kooliaste

III kooliastmes keskendutakse õpilase võimete, huvide ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning esmaste kutsevalikutega seostamisele. Õpilasi suunatakse arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist.

III kooliastme lõpetaja:

- oskab hinnata oma eeldusi, soove ja võimalusi karjäärivalikute tegemisel;
- tunneb huvi haridustee jätkamise võimaluste vastu ja oskab selle kohta infot koguda;
- teab tingimusi, mis on vajalikud eelistatud õppeasutustesse õppima asumiseks;
- saab aru elukestva õppimise tähtsusest muutuvas töömaailmas
- teab oma õigusi ja kohustusi töötajana;
- tunneb kohalikku tööturgu;
- oskab seada oma tegevustele pikemaajalisi eesmärke ja neid täita.

2 III KOOLIASTE

2.1 Õpitulemused ja õppesisu III kooliastme lõpuks

2.1.1 Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) analüüsib enda isiksust;
- 2) eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega;
- 3) kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääri planeerimisel.

Õppesisu

Isiksuseomadused: temperament ja iseloom.

Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid.

Isiksuseomadused: võimed, huvid ja oskused (üldoskused, erioskused).

Minapilt ja enesehinnang.

2.1.2 Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme;
- 2) teab kutseid ja ameteid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi;
- 3) oskab leida infot tööturu kohta;
- 4) teadvustab ennast tulevase töötajana;
- 5) teab haridustee jätkamise võimalusi, oskab näha hariduse ja tööturu vahelisi seoseid.

Õppesisu

Muutuv tööturg: tööturu hetkeolukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused, töösuhteid reguleerivad õigusaktid.

Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon.

Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine.

Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed.

2.1.3 Planeerimine ja otsustamine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega karjäärivalikute tegemisel;
- 2) suudab otsustada ja teadlikult arvestada otsuseid mõjutavate teguritega;
- 3) kasutab vajaduse korral karjääriteenuseid (karjäärinõustamine, karjääriinfo vahendamine, karjääriõpe);
- 4) teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga;
- 5) omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks;
- 6) saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel.

Õppesisu

Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: otsustamine ja seda mõjutavad tegurid, otsustamisraskused, karjääriinfo allikad, infootsimine, alternatiivid, sundvalikud, muutustega toimetulek, karjääriinfo, karjäärinõustamine.

Isikliku karjääriplaani koostamine: elukestev õpe, karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriplaani koostamine, edu, elurollid, elulaad, õpimotivatsioon, omavastutus.